

Domači vestnik

Kako se v naših krajih pripravljajo mirno sožitvenje?

Ljudski oder v Dekaniji je že 21. decembra p. l. potom svojega vodstva predložil tamkajšnjemu poveljništvu kr. karabinjerjev prošnjo, da se mu dovoli za 2. t. m. prireditve plesa, katerega čisti dobiček bi bil darovan v prid vaških sirot. Imenovano vodstvo pričakuje še danes tozadevne odgovora. Ne samo to. Nekateri onih naših sodrugov so se že dvakrat podali na civilni komisariat v Koper, da zvedo odgovor oblasti. Vsakokrat se jim je reklo, da niso videli še njih prošnje.

Zakaj ne dovoli vlada prireditve ljudske mu odru v Dekaniji? Se ne dovoljuje plesa radi kakšnega absurdnega »banda« (vojaškega razglasta) ali kakršnesibodi odredbe, ali iz sovraštva do Ljudskega odra? Kako verjetnejši je odgovor na drugo vprašanje, ko se pomisli, da je občinski komisar dovolil tamkajšnjemu godbenemu društvu javen ples za preteklo nedeljo in se v spoštiva, da je društvo priredilo ples v svojo lastno korist.

In potem se bo še reklo: pred zakonom smo vsi enaki!

Pripetilo pa se je še huje. Več mladeničev tega kraja se ni hotelo pokazati na plesu godbenega društva, ker se je čutilo prikrajšanih na svojem pravu. Tako odločnost je prišla na živce tamkajšnjim karabinjerjem in nekaterim njih zaupnikom, med katerimi je tudi neki G. Lauriha, ki se morda vsled uslug, ki jih izkazuje karabinjerjem, smatra, da postane absolutni gospodar v Dekaniji. Tako stremiljen je pokazal Lauriha bolj jasno na večer plesa, ko je s karabinjerjsko gorjačo vstopil v lokal Prašnikar in je v prisotnosti kakih dvajset drugih oseb začel točati sodr. L. Lušo in psovati tega in sodruga Gregorčiča, Grisona in Klepca ter kričal kakor obseden, da je on fašist, in grozeč da bo kot tak napravil red, ker da razen s palico bo odslej hodil oborožen tudi z revolverjem. Govoril je še druge stvari, dokler se med karabinjerji ni prikazal njihov brigadir. Ta ni morda pustil aretirati tega divjaka, temveč je na mig slednjega celo aretiral naše sodruge, ki so bili od njega psovani in ogroževani in niso storili druge krivice kakor to, da niso na izzivanja odgovarjali.

Da so se ti naši sodrugi obnašali kot najboljši državljani, morejo pričati vsi prisotni. Oni so bili torej za plačilo aretirani in peljani na stražnico, kjer so jih, kakor se je slišalo, še pretepali karabinjerji.

In ko smo jih videli priti v Koper, spremljane od karabinjerjev in zvezane kakor najhujše zločince, je naš sodr. Luša kazal na obrazu še sveže sledi od karabinjerjev deležnih ljubeznivosti.

Razlago tega dogodka prepuščamo dobrim italijanskim državljanom. Nam zadostuje, da pribijemo tu protest naših dekanskih sodrugov, ki — ne brez pravice — pravijo, da si niso nikdar sanjali, da se bo tako nečloveško ravnavalo žnjimi v tej dobi bratstva, enakosti in svobode, katero se jim je obljubljalo pod gorkim solncem Italije.

Se par besed o karabinjerjski pravičnosti! Hoteli bi, da bi civilni komisar v Kopru staknil iz svojih predalov kak zakon, ki bi bil res enak za vse, in kadar bi ga imel v rokah, bi ga radi vprašali ako je kraj Dekani pod njegovo neposredno upravo? In ako je, mu je li znano ali ne, da v Dekaniji karabinjerji samovoljno zapirajo in odpirajo javne lokale? Stoji v zakonih zapisano, da naj se v Dekaniji prepove pevanje kake pesmi, katero se sme peti po celi Italiji?! In ko se v kaki dekanski gostilni zasliši samo napev take pesmi, je-li v skladu z zakonom, da se smatra gostilničarja za to odgovornega in da se mu zagrozi z odvzetjem obrtnega dovoljenja edino le zato, ker so v njegovem lokalu začeli gostje peti?

Pozivamo civilnega komisarja v Kopru, da pokaže karabinjerjem v Dekaniji in tamkajšnjemu občinskemu komisarju, ki je še otrok, zakonske bukve in da jih jasno in natančno pouči o njihovih dolžnostih in pravicah. Občinski komisar se imenuje Pogliato. Ta se je nekemu svojemu tovarišu v Kopru izrazil, da je popolnoma podrejen poveljem dekanskega karabinjerjskega maršala...

Bovška vstaja

Žrtve kr. sodateske.

Biho je 27. junija l. l. v neko bovško gostilno je stopil proti večeru za vinjeni sodarski pomočnik Rafael Kašča. Ker se je vedel v gostilni preveseljo, ga je opozoril krčmar k redu in dostojnemu obnašanju. Videč, da ne izdajo vsi opomini prav nič, je gostilničar poklical orožnike, kateri so vkleknili razgrajajočega Kaščo in ga odvedli v zapor. K orožnikom je prišel kmalu nato gospodar Kašče, Anton Durava, in jih prosil, da izpustijo na svobodo njegovega sodarskega pomočnika. Da niso karabinjerji tako hitro razumeli Duravo, ki je lomil italijansčino, je povsem razumljivo. Mislili so si namreč, da grozi Durava, z organiziranim napadom na karabinjerjsko stano. Na dvorišču je gruča bovških mladeničev čakala na izid tega pogovora in na izpustitev njihovega tovariša iz zapora.

Pogovor Durave s karabinjerji je trajal precej dolgo, a slednji ga niso razumeli na noben način. Raditega so karabinjerji zapustili stano, da poiščejo svojega brigadirja. Prišedši na cesto jim je prišelka nasproti neka oseba in jim zaupala, da pripravljajo Bovško vstajo, da se maščujejo radi aretacije domačina Kašče in še drugih nelepah stvari, katere so uganjali kr. orožniki v Bovcu. Prestrašeni karabinjerji so odkurili kakor zajci v svojo vojašnico in so v nepopisnem strahu telefonično prosili ojačenja iz bližnje vasi. Pod poveljstvom poročnika Toneattija je vkorakal v Bovcu kmalu nato vojaški oddelek, da uduši »vstajo« in da pomaga vpostaviti kr. karabinjerjem »prejšnji red in svobodo«. Poročnik Toneattij je zaukazal, da se takoj obklopi vse one, ki so bili zbrani pred vojašnico, in da se jih aretirajo.

Ko so bili ti »uporniki« odvedeni v zapor, je izstrelil vojak spremljajoče patrulo brez

vsakega vzroka en strel v zrak. Nekateri iznenadeni aretiranci so raditega hoteli zbežati. Poročnik Toneattij trdi, da mu je aretiranec Andrej Kožnar prisolil ob tej priliki zaščitno in da mu je vedno grozil, da mu razbije glavo.

Aretiranci so bili odvedeni v zapore, kjer so presedeli šest mesecev. Navedeni so se morali pretekli petek zagovarjati pred vojaškim sodiščem, ker so bili obdolženi kršenja odredbe (»banda«) z dne 29. novembra 1918.

Najprvo je bil zaslišan Rafael Kašča. Službo tolmača je opravil sodnijski tolmač g. Dušnik. Kašča je izjavil, da je bil popolnoma pijan, ko se je odigral v Bovcu opisani dogodek.

— Ali se prav nič ne spominjate o dogodku? — ga vpraša sodnik-predsednik.

»Spominjam se le toliko, da sem se zbudil naslednjega dne v temni celici in da sem imel okrvavljene roke«, odgovori Kašča.

Obtoženi Durava je pojasnil sodnikom, da je popolnoma nedolžen. Posredoval je le pri bovških karabinjerjih, da izpustijo iz zapora Kaščo, ki je opravljal v njegovi delavnici sodarska dela.

— Potreboval sem ga nujno — pravi Durava — in sem raditega popolnoma dostojno prosil karabinjerje, da ga izpustijo.

— Ti vendar trdiš, da ste jim grozili!

— Ni res; gotovo so me napačno razumeli, ker nisem popolnoma zmožen italijansčine.

Tudi Kožnar zatrjuje, da ni nikakor grozil poročniku Toneattiju.

— Morda, da sem ga dregnul v zmešnjavi, ko sem hotel zbežati — odgovori Kožnar.

Vsi prisotni obtoženci so pred sodiščem najenergičnejše protestirali radi storjene jim krivice naglašajoč, da niso storili nič slabega, ko so stali pred karabinjerjsko vojašnico v Bovcu in čakali na izid posredovanja Durave pri karabinjerjih.

Pri sodnijski razpravi so bili prisotni tudi trije bovški karabinjerji, kateri so opisali sodnikom ta dogodek ravnotako, kakor so navedli v ovadbi proti aretirancem.

Karabinjer Scaramelli je popravil celo stvar le v toliko, da je rekel: »Zaupnik, ki nam je sporočil o nameravani vstaji, je bilo... dekle, in ne vem, kako se imenuje.«

— Znati morate vendar, kaj so zakrivil ti obtoženci, ki so stali pred vojašnico — vpraša odvetnik Zennaro karabinjerja.

— Jaz v resnici ne vem — odgovori zmeden Scaramelli.

— Vi ste vendar sestavil ovadbo in morate znati...

— Evo! jaz mislim, da niso storili nič slabega — pravi orožnik.

— Zakaj so bili vendar aretirani?

— Ne vem. Aretacijo je zaukazal poročnik Toneattij.

Vojaški sodnik, kapetan Presti, zahteva, da se kaznuje Rafaela Kaščo s šestmesečnim, Duravo z osemnajstmesečnim in Kožnarja s štirindvajsetmesečnim zaporom, a vse ostale obtožence naj se oprosti vsake kazni.

Branitelj advokat Zennaro pravi, da je obtožba popolnoma neosnovana.

Slednjič razglasi sodišče sledeče obsodbe: Kašča Rafael se kaznuje s trimesečnim, Durava z dvanajstmesečnim in Kožnar v osemnajstmesečnim zaporom. Ostali se oprostitjo vsake kazni.

Na podlagi amnestije se obsojenim kazni prizanese.

K tej zavratni lumpariji kr. oblasti dodamo sledeče: V Julijski Benečiji se more priti že sto in sto takih slučajev od početka okupacije sem. Vojaške oblasti meščanskih držav so pač take. Naloga proletarijata je, da jih uniči in na njihovih razvalinah zgradi državo delavcev in kmetov. — Sodrugom, žrtvam imperijalističnega režima, kličemo: Ne obupajte! Imamo jasno začrtan cilj; težkoče, ovire in trpljenje nas spremljajo na našem pohodu, a ne smemo se ustaviti. Naša zmaga je gotova.

Grozen zločin v Škorklji

V soboto okoli 11.30 je prišla na finančno postajo v ulici Udine neka ženska iz Škorklje in je naznanila poveljniku, da je videla v bližnjem vodnjaku žensko truplo. Isti je pozval k sebi svoje vojake in se je podal z žensko na lice mesta. Na dnu precej globokega vodnjaka je ležalo žensko truplo. Roke in noge so bile zvezane z vrvo. Ker ni bilo dvoma, da gre za zločin, je finančni poveljnik takoj obvestil oblast o tem dogodku. Medtem pa je prinesel eden izmed prisotnih gledalcev debelo vrvo, jo opremil s kaveljnom in potegnil iz vodnjaka truplo. Prisotnim se je nudil pretresljiv prizor. Truplo je bilo nago in popolnoma razjedeno, tako da ni bilo mogoče spznaniti obraza. Prsi so nosile globoko rano, povzročeno po strelcu iz revolverja.

Dosli policijski agenti so takoj začeli z natančno preiskavo. Vprašali so prisotne Škorkljane, ako jim je oseba poznana. Nič ne bi mogel povedati kaj zadovoljivega, ker je bilo truplo, ki je ležalo v vodi nad tri tedne, preveč razjedeno. Konečno se je oglasila neka oseba in je rekla, da izgleda mrtleci nekam podobno mladenki, ki je služila v ulici Udine.

Agentom je ta odgovor popolnoma zadostoval. Urmim korakom so se napotili v imenovano ulico in se javili pri Josipini Ferrati, vratarici v hiši št. 65.

Slednja, ki je zvedela že pred njihovim prihodom o dogodku, jim je povedala, da je opravljalo v njeni hiši 22letno dekle Katarina Legović službo hišne postrežnice. Ferrati je tudi pripomnila, da je bila pokojna Legović zaročena z Antilem Giurgovichem iz Škorklje hiš. št. 232.

Ko so policijski agenti vstopili v hišo št. 232, so vprašali 52letnega hišnika Josipa Giurgovicha in njegovo 20letno nečakinjo Viktorijo Ferfolja, ako jima je znan umor Katarine Legović. Izgovarjala sta se, da jima je ime Legović neznano in da sta pri celi zadevi popolnoma ne-

dožna. Ko so agenti zvedeli, da se nahaja Giurgovich na delu v prosti hiši, se takoj zaukazali njegovo aretacijo. Po dolgem izpraševanju na policiji je mladi Giurgovich konečno izpovedal, da je umrlil Legovičev.

Mladenič je natančno orisal, kako se je spoznal s Katarino L. — Bila sva — nadaljuje — morilec — z mojo bratranko Viktorijo Ferfolja na Silvestrovo v gostilni ulica dell'Olme na zabavi. Okoli 23. ure smo se skupno vrátili na dom. Ker je bilo, kakor omenjeno, precej kasno, Legovičeva ni hotela iti na svoje stanovanje v ulici Udine, marveč je šla z menoj na moj dom. Ko sva stopila v mojo sobo, me je začela v svoji ljubosumnosti mučiti in mi očitati nezvestobo, češ da sem preprijazen namram bratranki. Zato sem jo skušal pomirjevati. Konečno je privlekla iz zepa nož in mi rekla: »Glej ga! ta ti prinese smrt!«

— Ne vem kako se je zgodilo, da sem zgrabil službeni revolver in ustrelil Legovičev v prsa. Bila je takoj mrtva. Ker sem se bal, da bi kdo zvedel za zločin, sem ji svezal roke in noge in je vrgl v vodnjak.

Policija je pridržala Giurgovicha v zaporu in vrši nadaljno preiskavo, ker je jako verjetno, da sta bila pri umoru soudeležena tudi morilec oče i bratranka.

Živila aprovizacijske komisije.

za teden od 16. do 22. januarja 1921.

(Priščitne se šteje 40 živilske izkaznice)

Na odmerek:
Testenine: 1/2 kg a L 1-90 kg;
Sladkor: 15 dkg a L 7 kg;
Koruzna moka: 40 dkg a L 0-90 kg;
Olje: poljubno a L 9-20 liter.
 Posestniki ubožniških izkaznic imajo pravico samo do nakupa sladkorja.

Za Tiskovni sklad „Dela“ in „Radniške Straže“

Za „Dela“:
 Nabrala brata Marij in Peter Simoneti v veselju družbi podgorskih sodrugov na dan novega leta . . . L 85—
 Skupina 12 miziških fantov, z željo da se kmalu vrne izposojeni zvon, vsak po en lro . . . 12—
 N-bral F. F. na Slapu pri Vipavi . . . 25—
 Moženič Ana . . . 1-50
 Skupaj . . . L 123-59
 Prej izkazanih . . . 10561-70
 Skupaj . . . L 1088-20
 Skupaj za „Dela“ in „Rad. Stražo“ L 11229-50

Širite „DELO“

Iz dežele

KOBARID.

V »Delu« od 12. t. m. smo čitali dopis iz Idrskega kjer je sodrug-dopisnik potresel za uho našega kaplanka toda vse premalo, ker najbrže ne pozna vseh njegovih hudobij. Prezvel sem nalogo, da tega črnega petelina razkrinkam in da nekoliko posvetim še v druge kobariške razmere.

Kot dopisnik iz Idrskega omenja, je res, da je slo par kobaričanov do škofa prosil za kaplana, da bi ostal tu a omeniti bi moral, da je vso to komedijo uprizoril kaplan sam, kateri je poslal dva njegova prva podrepanika pobirati podpise po Kobaridu. — Da se iztegne kaplanovemu hudobnemu jeziku, kateri je zmečen tudi pred oltarjem ljudi napadati, je veliko njih detično polo podpisalo. — Škof je tačas tej deputaciji kljub temu pojasnil, da morata iti oba »ta stari« (prejšnji dekan Vidmar) in »ta mladi« iz Kobarida, ker je gotovo že vedel, kakšne skandalozne razmere in veliko pohujšanje je vladalo. Dekana Vidmarja je to človeče tako preganjalo ter ga blatio ob vsaki priliki najšele v gostilni ali pa po prvih hišah, kamor kaj rad leze (posebno okoli vdov-tercijalk), da je bil ubogi staveček že ves obupan. — Spravil je starega dekana ob ves ugled, tako da je gotovo odšel iz Kobarida proklinjaje svoje vino (včasih tudi črno najbrže nepristno italijansko) kaplanovi strelčiki mu ne smejo strelči ter mora brati usaho večino brez strelčika, če se ga ne usmili kak starejši mož, ki je v sveti mladosti stregel. Pred kratkim mu je skrli ključ od tabernaklja, da ni mogel obhajati par starih ženic itd. itd. — Vse je razburjeno vsled tega in povsod se sliši le ostro obsojanje tega postopanja. — Če škof misli, da ta versko-fanatiki eskaltirani kaplanci lahko tako postopa proti temu ubogemu etarčku, našemu domačinu, se jako moti! Tudi če je v svoji mladosti kedaj grešil, pač ni bilo zameriti mlademu človeku-duhovniku, ker se še v srednjem veku celo papežu Aleksandru VI. (1492 do 1503) ni zamerilo, ki je imel še kot papež otroke z lepo Vanozzo de Catanis. Tudi naša kobariška organizacija mu je trn v peti. Ob vsaki priliki napada sodruge in jih blati. Sedaj ko je sit; a ko je bil lačen so mu bili tudi darovi sodrugov komunistov dobri, za katere se je še celo pozabil zahvaliti. Nadaljevanje prihodnjic.

Kobariški komunist.

PO SVETU

Brezlična postaja »La Fayette« pri Bordeaux-ju, sedaj največja na svetu, je bila te dni izročena prometu in oskrbuje že brezlično zvezo z Ameriko, Japonsko in francoskimi kolonijami zlasti Madagaskarjem. Veličino te postaje si bodo naši bralci mogli predstavljati, če jim povemo, da obstoji iz 8 velikanskih stebrov, katerih vsak ima po 250 m višine, žično omrežje, ki tvori s temi stebri 2 ogromna bloka, zavzema površino 1200 m dolžine proti 400 m širine. Sila, ki jo proizvajata ta dva bloka znaša 1000 kilovatov, dasi so prvotno pričakovali samo 700. Brezlična postaja na Eiffelovem stolpu v Parizu je 8 krat slabšaja, lyonska pa je 5 krat. Prisi je čas, ko se ne bomo več čudili egiptovskim templjem in piramidam!

Človeške kosti stare 15.000 let. Veliko zanimanje kažejo znanstveniki radi odkritja podzemeljske jame na Francoskem, v kateri se nahajajo fosili (okamenine) scealecev vstevsi tudi ljudi, ki so živeli najmanj pred petnajstisolet leti. Odkritje je izvršil kalifornijski arheolog Jack Bouilhot. — Bouilhot je imel zaposlenih nekoliko delavcev, ki so prekopavali zemljo. Ko so sledili žili vulkaničnega kamena v bližini Retournaca (Haute Loire) pod direkcijo Bouhota, so delavci naleteli na zemeljsko votlino, kar so smatrali za jamo. Dvajset čevljev dolgi kapniki so viseli od stropa in ozek potček je šumjal po dnu. Na ekstremnem koncu jame se je našel kupa kosti in zob. Nekateri poslednji so bili skoro dvanajst palcev dolgi.

Komunisti v grškem parlamentu. V grški parlament je bilo izvoljenih štirideset komunističnih poslancev. Glasovanje poročil bulgarskega dnevnika, ki izhaja v Solunu, so glasovali vsi Makedonci za komuniste.

Japonska ima 77 milijonov prebivalcev. Pravkar končano ljudsko štetje je pokazalo, da ima Japonska 77.005.000 prebivalcev. Japonci so pričakovali, da bo milijon oseb več.

Iz uredništva.

Dragotni: Kako z Nilkom? Pošljite nam svoje pravo ime in obemen naznanite, kdaj naj približimo.

Avče pri Kanalu. Dopis je preveč osebno. Neradi prinašamo kaj slutnega. Sicer domo videli, ako bo mogoče približati ga v sredovi številki. Pisite nam bolj važne in splošne reči. Pozdravljeni!

Odprav — Podgora. Sam morate znati, da je poslano precej zakasnelo. Približimo prihodnjic.

Izdaja za Socij. zvezo v Julijski Benečiji in odgovarja za uredništvo IVAN REGENT

Tiska tiskarna „Laborator« v Trstu.

DELAVSKE ZADRUGE ZA TRST, ISTRO IN FURLANJSO

vpisana zadruga z omejenim jamstvom

Skladišče oblačil

Via Raffineria št. 3. TRST Via Raffineria št. 3.

V četrtek, dne 20. januarja 1921 se otvori drugi oddelek oblačil

na trgu della Borsa št. 6, I. in II. nad. z veliko

IZBIRO MANUFAKTUR

Postavilo se bo v razprodajo sledeče blago:

ANGLEŠKO VOLNENO SUKNO, višočina 140 cm.	L. 30-46	BARŽUN Manchester 120 cm.	L. 100
CHEVIOT iz čiste volne, 130 cm.	40-60	ASTRAHAN, črni	140
LODEN iz čiste volne, 140 cm.	66	PREVLAKE za pohoštvo	32-38
SUKNO za svršnike, gladko in na dvojnolice	20-60	BARHANT, beli in barvani od	5,20 dalje
ŠKOTSKO SUKNO, iz čiste volne	34-52	TERLIŽ, s črtami i damaskirani	14-
TKANINE iz bombaževine, „Tennis“ in s risbami	6,30-6,50	ZEPHIR za srajce	6-50-10

Bombaževinasto platno za rjuhe 150 cm L 17—, 130 cm L 17 in 24 na meter. — Perilo za moške, ženske in otroke. — Volnene pletenice in ženske spodnje hlače „Vormal“. — Volnene pletenice „Merinos“. Volneni jopiči za dečke. — Jopiči „Combination“ za dečke.

Velika izbira moških srajc. — Ženske srajce „batist“ s čipkami, fini izdelek L 19-90

Ženske srajce v blagu „Chiffon“ s čipkami od L 17.— dalje. — Spodnje hlače s čipkami od L 15, 18 in več. „Combination“ v blagu „etamine“ L 55 ali „batist“ L 34. — Velika izbira garnitur: spodnja krila, jopiči, srajce, Nočne in podnevne spodnje hlače — po zelo ugodnih cenah.

„Voile“ iz čiste volne z risbami, na meter L 22. — Volnene odejle, za navadne in druge postelje. Posteljna pogrinjala. — Namizni prtii. — Predposteljne preproge.

SVILE: Popeline 100 cm L 28 na meter. — Crèpe de Chine - Duchesse - Paillotte, črne in barvane Platno iz surove svile. — Foulards in svilene podloge - Šerpe - Svileni Trikotii. — Pajčolani „Auto“ 280 cm dolgi od L 18 dalje. — Žepni robci.

TORBICE — DENARNICE — LISTNICE — DIŠEČA MILA ITD. ITD.

Dovoijen je ogled, ne da bi bil kdo obvezan do nakupa.
Skladišče oblačil v ul. Raffineria 3 (oddelek izgotovljenih oblačil, obuvala in pokrival) OSTANE ČLANOM ODPRTO KAKOR NAVADNO.